

Obsah

Předmluva

21 let ve službách krajině česko-německého pohraničí.

Střídání domova a dopad na stav mysli

Akademický bezdomovec

Úvod

1. Diskontinuita jako socio-ekologický faktor

1.1. Krajina a diskontinuita

2. ČESKO-NĚMECKÉ POHRANIČÍ DO ROKU 1945

2.1. Böhmen - nejen země Čechů?

2.2. Sudety jako geografický pojem

2.2.1. „Bohaté“ Sudety

2.2.2. „Chudé“ Sudety

2.3. Kulturně-geografické členění

2.3.1. Vnější pohraničí

2.3.2. Vnitřní pohraničí

2.4. Sociokulturní kontext pohraničí do roku 1945

2.4.1. Odlišná jazyková kompetence, germanizace českého prostoru

2.4.2. Jiné historické a kulturní vědomí

2.4.3. Absence oficiálního českého rozhlasu v německém jazyce pro Němce v pohraničí

2.4.4. Velký podíl lidí pracujících v průmyslu, orientovaném na export

3. Čeští Němci a čeští Češi, aneb rovnoběžky a křivky česko-německé kultury

3.1. Jazykové členění

3.1.1. Dialekty

3.1.2.	Ukázky rozdílných nářečí	36
3.1.3.	Místní názvy	36
3.1.4.	Přejatá jména	37
3.1.5.	Ukázky přejatých slov	37
3.2.	Literární tvorba	38
3.2.1.	Tradiční lidová tvorba	38
3.3.	Hudba	46
3.4.	Umění a tradice	49
3.5.	Typologie osídlení	51
3.6.	Hospodářský život	54
3.7.	Struktura a charakter sudetoněmecké společnosti	57
3.7.1.	Sociální a profesní struktura, sebereflexe „českých Němců a českých Čechů“	57
4.	ČESKO – NĚMECKÉ POHRANIČÍ PO ROCE 1945	65
4.1.	Prolog – Osidlovací „ <i>saturnálie</i> “	65
4.2.	Etapy osidlovacího procesu	67
4.2.1.	Plány Osidlovacího úřadu	67
4.2.2.	Zemědělské osidlování pohraničí	69
4.2.3.	Prověrky národních správců	71
4.2.4.	Migrační negativní saldo	73
4.2.5.	Osídlenci z ciziny – reemigrace	74
4.2.6.	Vývoj osidlovací akce od roku 1947	79
4.2.7.	Pohraničí v pohybu	80
4.2.8.	Nová dosidlovací akce zaměřená na zemědělství (1953 – 1959)	81
4.2.9.	Vývoj osidlovací akce v 60. letech – zaměření na průmysl	83
4.2.10.	Vývoj osidlování v 70. a 80. letech	86
4.3.	Genius loci Sudet	88
4.3.1.	Sudety jako hranice	88
4.3.2.	Bourání a zcelování pohraniční krajiny a kultury	91
4.3.3.	Širší a užší pojetí genia loci	93
4.3.4.	Členění genia loci Sudet	98
4.3.5.	Tradice – diskontinuita – novotvar – reinterpretace: dějinné schéma genia loci Sudet	101
4.3.6.	Přístup novoosídlenců ke krajinnému rázu německých kulturních oblastí a změny na tváři pohraniční architektury	103
4.3.7.	Vliv rekreantského hnutí na zachování původního génia loci pohraničí	107

4.4.	Sociokulturní kontext osidlovací akce	112
4.4.1.	Přeměna difusní kulturní hranice na totalitní periferii	112
4.4.2.	Politická závislost obyvatel	114
4.4.3.	Sociální a profesní struktura obyvatel	116
4.4.4.	Stabilizace sociokulturního systému pohraničí	117
4.4.5.	Vitalita pohraniční populace	118

5. Překonávání diskontinuity a obnova pohraničí po roce 1989

		120
5.1.	O Waldgangu	120
5.2.	Jaký má taková cesta smysl?	121
5.3.	Hledání dis/kontinuity v kultuře a krajině	125
5.4.	Vývoj situace na venkově po roce 1990	127
5.4.1.	Předehra k restitucím v pohraničí	127
5.4.2.	Demografický a správní vývoj venkova po roce 1990	129
5.4.3.	Hnutí obnovy venkova	130
5.4.4.	Poprvé v pohraničí? Čeho byste si měli všimnout	131
5.4.5.	Chodit a vidět	132
5.4.6.	Dopad tabuizace minulosti na přístup obyvatel k činnosti neziskového sektoru a životnímu prostředí	135
5.4.7.	Vytváření pocitu domova u novoosídlenců v datech	138
5.4.8.	Jak hledat a studovat paměť krajiny?	138
5.4.9.	Revitalizace pohraničí	140
5.4.9.1.	Podkrušnohoří	142
5.4.9.2.	Broumovsko	143
5.4.9.3.	Krušné hory – Nejdecko a Bublava	144
5.4.9.4.	Doupovské hory	149
5.4.10.	Nevkus a nelad – vedlejší účinek záchrany venkova	150
5.4.11.	Potřeba postmoderní architektury	151
5.5.	Jaké problémy dnes vnímáme v pohraničí jako stále živé a pro budoucnost důležité?	152

6. Základní typologie osídlení a struktury sociokulturního prostoru pohraničí

		157
6.1.	Starousedlická vesnice	158
6.2.	Novoosídlenecká vesnice	160
6.3.	Rekreantské obce	165
6.4.	Vysídlené obce	166

6.5.	Obhospodařovaná krajina	167
6.6.	Krajina v sukcesi – krajina ztrácející paměť	168
6.7.	Průmyslová krajina	169
7.	Regionální pohled na osídlení pohraničí	170
7.1.	Západní Čechy	170
7.2.	Severozápadní Čechy	173
7.3.	Severní a severovýchodní Čechy	175
7.3.1.	Regionální příběh – zámek Lipová ve Šluknovském výběžku	178
7.4.	Východní Čechy, Severní Morava a Slezsko	179
7.5.	Jižní Morava	182
7.6.	Jižní Čechy	183
8.	Interpretace zápisů v kronice obcí Vysoká Pec a Rudné	186
8.1.	50. – 70. léta 20. století v životě obcí	186
8.2.	90. léta v životě obou obcí	191
9.	Závěr	195
9.1.	Co nám říká název Sudety dnes?	195
9.2.	Sudety – krajina budoucnosti?	197
10.	Cesta k tématu	199
11.	Poděkování	203
12.	Seznam literatury	205